

krepkih izrazov da bi dali duška nad to vnebokričečo krivico, ki se je zadala poročenim učiteljicam.

Čim smo zaznali za izplačilo te be-
raške miloščine, smo storili s strani or-
ganizacije korake za intervencijo. Pri
knjigovodstvu oddelka za prosveto smo
dobili informacijo, da je delegacija mi-
nistristva financ izdala nalog, da se omenje-
nim učiteljicam za enkrat stanovanjska
doklada ne izplača, kar znači, da je dele-
gacija v dvomu glede upravičenosti iz-
plačila in čaka odločitve finančnega mi-
nistristva.

Čudna, jako čudna, da, prevelika je
natančnost naše delegacije v tem slučaju,
ki je jasen kot beli dan in popolnoma ne-
sporen. Zakon o draginskih dokladah z
dne 28. februaria 1922 določa, da dobi-
va državni uslužbenci drag. doklade in
sicer osebne, stanovanjske in rodbinske
doklade. Po tej naredbi veljajo stanova-
njske doklade samo za Srbijo in Črno go-
ro. Izpremembe in dopolnila k temu za-
konu z dne 25. februaria t. l., ki raztezajo
stanovanjske doklade na vso državo, pa
nimajo nobene določbe, da bi mož in že-
na, oba v državni službi, ne smela vsak
zase dobivati stanovanjskih doklad. To-
rej jim pripadejo te doklade tudi po na-
redbi in se jim morajo naknadno in čim-
prej nakazati.

Zanimivo pismo piše o tej zadevi ne-
ki tovariš: »Naše žene imajo sedaj polo-
vico dohodkov od učiteljic, žen-advoka-
tov, bančnih uradnikov itd. Učiteljica z
20. službenimi leti je n. pr. prikrajšana za
19 do 24 Din dnevno, t. j. 570 do 720 Din
mesečno. V povdarek te krivice nava-
jam: tukaj biva obitelj ki dobiva 5kratno
stanarino, a žive v skupnem gospodar-
stvu, in sicer stara mati, mati, hči uč-
teljica, hči bančna uradnica in zet ban-
čni uradnik. Dalje — oče višji uradnik ter

2 hčerki učiteljici — torej trije. Mož od-
vetnik hišni posestnik, žena učiteljica s
polnimi dokladami. Mož upokojenec, žena
učiteljica, hišna posestnica, oba dobivata
stanarino itd. Storitve vse, kar je v Vaših
močeh v odpravo teh krivic in to vse ta-
koj.»

So to gorostasne krivice, ki jim ni iz-
lepa najti enakih. Naša organizacija je
storila v tem pogledu svojo polno dolž-
nost. Na raznih zborovanjih in kongresih
smo opozarjali na odpravo te vnebokri-
čeče krivice. Vloga za vlogo je romala v
Beograd na centralo UJU in na razna
ministristva. Vse zastoni! Vlada se ne ga-
ne in ima očitno popolnoma gluha
ušesa.

A da bomo naleteli na gluha ušesa
tudi v našem ministristvu tega nismo pri-
čakovali! Glasom »Narodne Prosvete« je
izjavil minister prosvete, da niti ne po-
skusi priti z zadevo pred ministrski svet,
ker bi potem presegali skupni prejemki
v rodbini daleč prejemke najvišjega urad-
nika. Odkrito izjavljamo, da smo se zelo
začudili nad takim nesocijalnim stališčem
g. ministra. Danes, ko še tako visoki pre-
jemki javnih namestencev nič ne pome-
nijo, pa taki moralni pomisleki! Pred leti
sta mož in žena lahko mirno prejemale
vsak zase svojo polno plačo, ki je nekaj
izdala in je tudi skupno dosegala prejem-
ke višjih uradnikov, danes pa to ne bi
smelo biti? Ako zahtevata oba svojo pol-
no plačo, zato tudi oba delata. Obveljati
mora načelo: Za enako delo — enako pla-
čilo! Ne bomo prej odnehali, dokler se to
načelo ne bo začelo izvajati tudi v praksi.
Ponovno se obračamo na gornji naslov,
naj zastavi vse svoje sile v odpravo te
gorostasne krivice, da se ne bo prizade-
til jemala vera v pravico in resnico naše
javne uprave. Strokovni tajnik.

Potreba boljšega šolskega sistema.

Ali ni tedaj potrebno želeli, da se tudi pri
nas na ta način z dobro zamišljenim in preudar-
nim šolskim sistemom postopoma izravna pre-
pad med življenjem na kmetih in življenjem v
mestu, pa da se bo vsaj enkrat tudi pri nas mo-
glo živeti na kmetih udobno in zadovoljno, da
se bodo pri naših kmetih poznali znaki kultur-
nega življenja, pa da tudi pri nas ne bo nihče več
bežal iz vasi in od kmečkega stanu?

Težko je, preveč težko pripoznati in odobri-
ti to tako nepopolno sodbo o uspehih dela na po-
lju naše narodne prosvete in o rezultatih šolanja
naše narodne mladine v naših narodnih šolah.
Težko je verovati, da je naš šolski sistem v res-
nici tako slab, neracionalen in neuspešen, da to-
liki milijoni potrošeni za izdrževanje narodnih šol
in vse delo na polju naše narodne prosvete celo
stoletje niso imeli prav nikaršnja vpliva na kul-
turni preobrat najširših narodnih mas. Posebno
se branijo mnogi iz učiteljskih vrst priznati tako
nepopolno sodbo o rezultatih šolanja narodne
mladine v osnovni šoli, ker mislijo, da bi s tem
obenem naslikali tudi vrednost svojega dela kot
delavci v osnovni šoli. Toda tako mišljenje je na-
pačno! Navedeno poročilo šolskega nadzornika
izkazuje, da se otroci za čas učenja obiska os-
novne šole dobro nauče čitati in pisati, presoje-
vati, pravilno govoriti in lepo izdelovali pismene
izdelke, pa tudi poročila vseh drugih nadzorni-
kov in prosvetnih inšpektorjev potrjujejo, da vr-
ši učiteljstvo požrtvovalno in uspešno svoje dolž-
nosti kot vzgojitelji učitelji narodne mladine
v šoli. To je neovrtna resnica, kateri nihče ne
oporeka. Ali kaj pomaga vse to, kadar je osnovna
šola prepuščena sama sebi brez drugih šol za
nadaljno izobraževanje narodne mladine, in za-
puščajo kmečki otroci šolo in učiteljstvo
ravno takrat, ko bi jim učenje največ koristilo
in ko radi tega kmalu po končanem šolskem
obisku pozabijo vse to, ker so se v njej naučili?
Ali niso naši učitelji podobni onim delavcem, od
katerih se zahteva, da dobro postavijo temelje
zgradbi ter jo dobro dozidajo do vrha, potem pa
jo zapuste brez strehe, da uniči zob časa še to,
kar je bilo tako solidno in trpežno sezidanega do
strele?

Enotna šolska zakonodaja.

Velika napaka v sistemu šolstva pri izobraz-
bi mladine je ta, ker pri nas nimamo pravzaprav
enotnega šolskega sistema. Šolanje narodne mla-
dine, ta tako važen posel za naš bodoči drž. in
nacionalni razvoj, se vrši brez smotnega na-
črta. Ta žalostni fakt se spozna najprej v tem,
ker se pri nas z enim zakonom upravljajo osnov-
ne šole, z drugim posebnim zakonom meščanske
šole, s tretjim posebnim zakonom gospodinskih
šol; dalje ustanavlja eno vrsto šol ministristvo
prosvete, drugo vrsto šol poljedelsko ministristvo,
tretjo vrsto ministristvo za trgovino in industrijo,
četrtlo pa ministristvo socialne politike. Vse te
vrste šol pa služijo enemu in istemu namenu; da
dobi narodna mladina v njih potrebno znanje in
sposobnost za poklic, kateremu se posveti v živ-
ljenju in od katerega bo živel. Pa se vendar za
vse te narodne šole, čeprav imajo skupen namen,
in tvorijo eno organsko celoto, izvršujejo posebni
zakoni, postavljajo posebna poslopja, izdelujejo
posebni proračuni, postavljajo in plačujejo poseb-
ni učitelji, ustanavljajo posebna vodstva, posebni
nadzorniki in inšpektorji! Za vsakega treznega
človeka je jasno, da je tak postopek na polju
izobraževanja narodne mladine res nesistematič-
no delo, in ljudje, ki poznajo uredbo narodnih
šol za izobrazbo mladine tudi pri drugih narodih,
vedo tudi to, da se nikjer drugje na svetu ne de-
la tako nesistematično in da se nikjer ne troši
tako neracionalno ne čas, ne denar, ne delo.

Vse, absolutno vse, kar se hoče doseči z
ustanavljanjem in uporabljanjem teh mnogih vrst
posebnih šol in ki jih ustanavljajo razna minist-
ristva, vse to se more doseči mnogo boljše in mno-
go cenejše, ko bi se tudi pri nas (kot drugod po
svetu) napredno organiziralo izobraževanje na-
rodne mladine po enotnem dobro zamišljenem in
zasnovanem načrtu in sistemu, ki bi bil izdelan in
odoben ob sodelovanju vseh poklicanih faktor-
jev, ki naj poskrbe za dobro izobrazbo narodne
mladine v narodnih šolah in pridobivanje znanja

vrše, da je tedaj njega nastop v naših šolah
odveč in, da se določno izrazim, prepozno!

Naenkrat mi je bilo sedaj jasno ono, po čem-
mer sem se zastoni izpraševal, namreč: s kako
pravico in zakaj se vsiljuje »P. R. K.« ravno šol-
am, a ne zastavlja svojih sil in sposobnosti tam,
kjer bi jih bilo mogoče res plodonosno porabiti in
izrabiti. Organizacija, ki je v svojem jedru ide-
alno zamišljena, če izvzamemo par amerikaniz-
mov, ki ne sodijo za naše razmere, je naslonila
svoje delovanje tam, kjer ga je najmanj treba,

* Načrt za moralno vzgojno vplivanje sem
izdal in ga preizkusil v osnovni šoli. Dasi se mor-
da zdi mnogim med nami te vrste postopanja no-
vo, moram odločno izjaviti, da je le konkretnije
povdarjena tista plat, ki jo je teorija že zdavnaj
stavljala v isti red s poukom in, da tvorijo bistven
del vzgajanja sploh. Ne gre tedaj dopuščati, da
to panogo uvaja v šolo šele »P. R. K.«, ker mi
na ta način ne le, da profaniramo svoje vzgojne
institucije, ampak označimo naše šole celo služ-
beno za učilnice, ko se šole po posredovanju po-
polnoma nepoklicanega faktorja postane — vzgo-
jevalnice. Kako neločljivo je vezan pouk z vzgo-
jevanjem v modernem zavodu bo prav kmalu
občutil vsak, kdor v šolski sobi ne čra iz mrtvih
učbenikov, ampak zajema iz strokovnega življenja,

in sposobnosti kakor kmetiški tako tudi za obrtni,
trgovski, industrijski, gospodarski in državljanski
pokli. Tako se izvaja izobrazba narodne mladine
v narodnih šolah pri vseh drugih naprednih na-
rodih, in da je potrebna take izobrazbe mladine
in takega organiziranja tudi pri nas, bo razvid-
no iz drugega dela te razprave, kjer bodo pred-
loženi formalni predlogi oziroma zahteve za vse
potrebne reforme v našem dosedanjem neracio-
nalnem sistemu narodnih šol.

(Nadaljevanje sledi.)

Iz Jugoslavije.

— Prošnja vsem učiteljem - staršem.
Prosimo kratkih poročil na dopisnici, ko-
liko otrok imate v šolah izven doma in
koliko plačujete zanje mesečno? Podatke
nujno potrebujemo za občni zbor. — Od-
bor Učit. konvikta v Ljubljani.

— Lep napredek dalmatinskega uč-
teljstva. Dalmatinsko učiteljstvo je skle-
nilo, da upelje tudi obvezno naročbo stan-
ovsko-političnega glasila Pov. UJU v
Splitu za vse svoje člane. Pozdravljamo
s posebnim zadoščenjem ta sklep, ker le
na ta način se bo res trdno okrepila naša
stanovska zaveza in bo močna naša or-
ganizacija, če bo vse učiteljstvo naroče-
no in bo čitalo naše stanovske liste. Naš
ideal je, da čimprej pridemo do obvezne
naročbe naših centralnih glasil, za kar je
na predpogoju, da se upeljejo prej obvez-
na glasila poverjeništev, ker le na ta na-
čin se vzgoji zavednost. Sklepi dalma-
tinskega učiteljstva so sledeči: »1. Sva
su kotarska učiteljska društva dužna s
članarinom utjerati i pretplatu za »Po-
kret« po 1.50 Din mesečno (18 Din go-
dišnje), a list će slati besplatno svim or-
ganiziranim članovima. 2. Neorganizira-
nim učiteljima i ostalim predbrojnicima, te
j onim organiziranim, a za koje kotarsko
društvo ne uzme odgovornost za sakup-
ljanje pretplate slati će se list samo iza
kako pošalju pretplatu. 3. Starim dužni-
cima ne će se slati list ove godine, dok
ne podmire pretplatu za 1922. Ono 1.50
Din, što društva budu od organiziranih
članova dužnika utjeravati za list kroz
ovu godinu, biti će uračunato na podmiru
duga, odnosno manjka, za 1922, a list im
se ne će slati, dok dug ne podmire jer
dužnici moraju da pokriju manjak prošle
godine.« — Uredništvo »Pokreta« je pre-
vezel tov. A. Devčić, a administracijo tov.
A. Maričić.

— Najbednejše med bednimi. Držav-
ni uradniki vseh kategorij so prejeli v pr-
vi polovici meseca marca nekaj drag. do-
klad. Sicer so te z ozirom na grozno dra-
gino tako malenkostne, da izgledajo ka-
kor miloščina. Vendar nismo te miloščine
deležne me. drž. otroš. vrtnarice in drž.
učit. ročnih del kakor, da bi živele v iz-
obilju in nam bi te malenkosti ne bilo tre-
ba. Poglejmo sedaj, kakšnih in kolikih
dobrot smo deležni. Otr. vrtnarica, ozi-
r. učiteljica roč. del s polno dobo službenih
let dobiva z vsemi dokladami 685—702
Din mesečno. Ali ni to bridka ironija? S
tem naj se hranimo oblačimo in plačue-
mo stanovanje; ne, stanovanja nam ni
treba plačevati takega mnenja so nam-
reč v Beogradu, kajti nam niso odkazali
nikake stanarine. Kar se dela z vsemi
uradniki, prav posebno pa še z nami, to
kriči nujno po službeni pragmatiki, po
kateri se ne bo smelo tako igrati z drž.
uslužbenci. Me otr. vrtnarice in učit. roč.
del apeliramo in pozivljamo UJU, da za-
stavi svojo besedo za nas katere se na
merodajnem mestu zlostavlja tako krivič-
no. Povzdignite svoj glas, saj smo člane
Udruženja in delamo tudi na prosvet-
nem polju.

pustila pa je v nemar svojo glavno nalogo, pri-
jeti tam, kjer nihče ne gradi, nihče ne svetuje,
ampak le podirajo in uničujejo izrodki vsakda-
njega življenja. Sedaj upam nam je postalo jasno,
kje treba, da zasadimo svojo lopato »P. R. K.« Obr-
niti se mora do dece iz predšolske dobe, ki se
deloma zbira v otroških vrtcih in pa do šolod-
raslih otrok, ki so po največ prepuščeni samim
sebi in le izjemoma morda podpirani od dobrih
ljudi. Posebno poslednji bodo nudili hvaležni ma-
terijal požrtvovalnemu delu križarskih organiza-
torjev, ki sedaj seveda ne bodo smeli več iz bo-
jazni pred trdom natovoriti dela tuji organi-
zaciji. In še nekaj! Z organiziranjem dece v šoli
je vedno velik križ. Navadno prevzame vodstvo
takih društev vzgojitelj sam v svoje roke, kar
se je tudi v tem slučaju zgodilo, s tem pa že a
priori pokoplje vsak uspeh. Ne smemo namreč
pozabiti dejstva, da uspeva in cvete samo tista
organizacija, ki je vzklila iz potrebe članov, ki
jo predstavljajo! Tudi pri otrocih nam je tedaj
računati na to dejstvo in uverjeni smo lahko, da
bo organizacija tudi tu uspela le tedaj, če si jo
mladina zgradi brez sodelovanja odraslih, če ji
udahne idejo, ki se je porodila iz njenega srca.
Organizacija, ki jo odrasli osnujejo za mladino je
kakor slabotno novorojeno dete, ki ob prvem
prehladu izdihne. (Konec. prih.)

Program UJU.

(Temeljne smernice za razpravo.)*

(Referat g. Jovo P. Jovanovića, člana Glavnega Odbora UJU »Naloge učiteljske organizacije v ujedinjen domovini Srbov, Hrvatov in Slovencev«, podan na državni učiteljski skupščini v Sarajevu, 1. 1922.)

Ti podatki izkazujejo, da v velikem delu
našega naroda pismeni prebivalci ne dosežejo niti
30%, in to je povprečni procent, toda kadar se
ta procent izračunava razdeljeno za mestne in
oddeljene kmečke prebivalce, pa zopet posebej
za moške in posebej za ženske, tedaj vidimo, da
število pismenih po kmetih za moške ne iznese
več kot 15%, a za ženske ne iznese niti 5%.

Toda če se uspehi in rezultati šolanja otrok
ne iščejo ne v življenju najširših narodovih mas
niti ne v procentu pismenega prebivalstva, kje
pa naj jih potem iščemo in najdemo?

Zgled pri Čehih.

Kjer so stvarni uspehi in rezultati od šol-
anja narodove mladine v narodnih šolah, tam
niso skriti in se lahko in hitro opazijo v
statistiki in ljudskem življenju. To se n. pr. lepo
in jasno vidi v življenju naših severnih bratov
Čehov. Lanskega leta je bila povodom velike de-
želne kmetijske razstave v Pragi prirejena tudi
manifestacija njihove kmečke organizacije. Po
praških ulicah so hodile neprekledne mase nara-
da. Vsi udeleženci so bili lepo oblečeni s klobuki
na glavi, čevlji na nogah in z dežniki v rokah.
Eden iz gruč Šumadincev, ki so posetili to raz-

stavo, je vzkliknil: »Kje so pa njihovi kmetje?«
On ni smatral manifestante za češke kmete, ker
se niso razlikovali od meščanov po obleki. In
res, pojem vas in pojem kmet ne značita pri na-
ših bratih Čehih isto kot značijo ti pojmi pri nas.
Pojem vas znači pri nas ljudsko naselbino, ki je
po neizhujenih potih oddaljena od kulturnih cen-
trov, in kjer ljudje žive po bajtah in kočah po-
kritih s koruznico, postavljenih brez kakšnega
reda ob blatnih potih, kjer se sužensko dela, pa
se ne živi kakor morajo ljudje živeti, ker se niti
v najbogatejši hiši ne zna niti zamesiti ušesnega
kruha.

Pri naših bratih Čehih znači pojem vse samo
kmečko naselbino, v kateri pa se vrši življenje
ravno tako kulturno, udobno in zadovoljno kot
v mestih.

To je tedaj plod sistematičnega dela na po-
lju narodne prosvete in rezultat dobro zamišle-
nega sistema za šolanje narodne mladine, skrb
prosvetnih voditeljev in dela vzgojitelcev ter
učiteljev mladega narodnega naraščaja.

Zgled pri Slovencih.

Ravno tako je z malo razliko tudi v veli-
kem delu naših bratov Slovencev.

Ne more se oporekati, da so vplivali na
kulturni razvoj in širjenje naših bratov Čehov in
Slovencev tudi drugi faktori razven šole, toda
resnica je, da je od vseh drugih vplivov bil naj-
močnejši vpliv narodne šole. Dobro zamišljen
šolski sistem je izravnal pri teh naših srečnih
bratih prepad med življenjem v mestih in na
deželi in dosegel, da se živi na kmetih isto kul-
turno življenje kot pa v mestih.

energije, da posamezni glasovi ne zavozijo s tira
zaradi nastopajočih ostrih disonanc vse dotlej,
dokler se jih ne privadi uho. Da, ta »Narodna«
mora priti v roke temperamentnim pevovodjem
in pevcem! —

»Prve plamene« kar najtoplejšie priporočamo
vsem boljšim pevskim zborom. —4—

DR. STANE RAPE:

Podmladek „Rdečega križa“.

(Nadaljevanje.)

»P. R. K.« smatram za izvenšolsko organi-
zacijo, ki je vtaknila pomotoma svoje prste v
vzgojiteljevo delo med šolskim poukom, odnosno
sploh v njegovo šolsko poslovanje. Kar mi je bilo
ravno zaradi tega mojega naziranja nejasno, so
mi odkrila izvajanja na zadnjem sestanku, kjer
se je povdarjalo, da je podmladek prenesel svoje
delovanje na torišče šoloobvezne mladine zato, ker
je bilo to najlažje izvedljivo in je obetalo največ
uspeha. Tu je sedaj ono jedro iz kojega je kličo
nasprosto in mržnja proti društvu s strani uč-
iteljstva. Pravilno so namreč mnogi zastopniki
učiteljstva povdarjali, da ono, kar predpisuje or-
ganizacija »P. R. K.« že zdavnaj vsi naši vzgoji-
telji, ki gredo vzporedno z zahtevami časa, tudi

na, moderna Lajovičeva skladba »Zeleni Jurij«,
ki jo je občinstvo sprejelo z navdušenim odobra-
vanjem. — Nič manj odlični ni Mirkov zbor, ki
nam v živih glasbenih barvah hitrega 6/8 takta
jako spretno opisuje prihod zelenega Jurja in našo
željo, naj Jurij ne hodi drugam. V srednjem delu
je malo počasnejši tenorski solo, ki ga spremlja
mešan zbor v lahmem pp. zadnji del pa je delo-
ma podoben začetku. Lepa skladba je to, ki jo
bodo pevski zbori radi peli in občinstvo rado po-
slušalo.

Emil Adamič je napisal na Cvetko Golarje-
ve besede »Narodna« lep, pristno jugoslovanski
mešani zbor, jako spretno kontrapunktično se-
stavljen iz dvoglasnih melodij ženskih in moških
glasov, ki se v drznih skokih in prehodih vlivajo
v četverglasno harmonijo. Vsa pesem se giblje
v živahnem dve četrtinskem taktu. Moški glasovi
začno z značilnimi kvintami, ženski glasovi
vpadejo vsak s popolnoma samostojnim nape-
vom; te ženske napeve ponavljajo moški glasovi
tako, da se vsa harmonija razvija mestoma v
dvoglasno fugo. Adamič sam pravi, da njegova
»Narodna« ne bo pretežka, ker je skoro vseskozi
izvedena na principu harmoničnega dvoglasja.
Res je, da si bodo pevci in pevke lahko in kmalu
osvojili postop, oziroma napev vsak svojega gla-
su, toda v skupnih vajah bo treba dosti truda in

— **Stritarjev rojstni dan v Rogaški Slatini.** Izredno čast je doživela Rogaška Slatina s tem, da si jo je izvolil ob povratku v domovino za svoje bivališče nestor slovenskih pesnikov in pisateljev, Josip Stritar. Lahko si predstavljamo, s kakšno vneto se je tukajšnja mladina pripravljala na dan, ko se bo smela pokloniti njemu, ki ji je dal toliko poezije. Ob 11. uri se je približala šolska mladina s svojim učiteljstvom »Stritarjevemu domu«. Pesnik jo je že od daleč videl, kako prihaja z zastavicami in dvignjeni roki, korakajoč v taktu ob petju njegove »Mladi vojaki«. Prijazno ji je odzdravljaj, ko mu je zaorila trikratni »Živio« v pozdrav. Nato je zapela pod vodstvom tovariša Predana tri njegove pesmi »Na poti v šolo«, »Bolni tovariš« in »Mladi vojaki«. Gromovitih živio-klicev in pesnikovega odzdravljanja nato ni bilo ne konca ne kraja. Deputacija učencev se je podala z učiteljstvom k njemu v stanovanje in mu poklonila krasen šopek ter s trobojnico okrašeno polo, na katero je učenka V. razreda prav lično spisala čestitke šolarjev. In kakor da bi tudi nebo hotelo poslati velikemu geniju svoje čestitke, podarilo je po dnevih burje in dežja ravno ta dan — solnce — ki ga pesnik tako ljubi.

— **Dne 25. suša od 9.—11. ure** in v ponedeljek, dne 26. t. m. od 10.—11. ure bode ležala v risalnici državnega učiteljskega za tiste, ki so udeleženi na stvari, na upogled do ena zadnja risba vsakega gojenca in gojenke v alfabetičnem redu. — V Ljubljani, dne 18. marca 1923. — Fr. Suher.

— **Poročeni učiteljski pari** so se baje izjavili da vložijo prihranke na zmanjšani članarini v sklad za zgradbo Učiteljskega konvikta. Prav tako! Store naj še več! Ob sleherni priliki naj z živo besedo razvzemajo sotovariše, da ne pozabijo na trpljenje naših malih, ki hirajo danes po zakonitih stanovanjih in uživajo odpadke s prejšnjih miz. — J. L.

— **Ljubljanski člani Slov. Šol. Matice** se še enkrat opozarjajo, da so knjige za leto 1922. gotove, ki jih je dobiti v »Učit. tiskarni« posamezno ali pa skupno po šolskih vodstvih. Prosi se, da člani iste čim prej dvignejo.

— **Tovariše-lovce,** ki nam pošiljajo ustreljene živali prosimo, da nam pošljejo vsakokrat znesek poštnine in stroškov, da jim istega povrnemo. Vse pošiljatelj naj se izroči v »Učit. tiskarni«. Zaenkrat vsem dosedanjim pošiljateljem iskrena hvala. — Tvorica učil.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici“!

Učiteljski pravnik.

— **§ Osebnost in stanovanjske doklade.** (Pojasnilo k naredbi.) Na podstavi sklepa ministrskega sveta z dne 25. februarja 1923 (»Ur. l.« od dne 5. marca 1923 pod št. 109) so se izenačile osebnost in stanovanjske doklade s 1. marcem 1923. Izpremenjena člena 2. in 3. (I. II. uredb) zakona o draginskih dokladah z dne 28. februarja 1922 (»Ur. l.« od dne 21. marca 1922 pod št. 70) delita službene kraje v tri draginske, odnosno stanovanjske razrede. **Glede osebne in stanovanjske doklade** so uvrščene v II. razred glasom razpisa min. financ Dr br 25590/23 krajši sedežem glavarstev, in sicer:

Ljubljana, Maribor, Brežice, Celje, Črnomelj, Kamnik, Kočevje, Konjice, Kranj, Krško, Litija, Ljutomer, Logatec, Novo mesto, Prevalje, Ptuj, Radovljica, Slovenjgradec in Murska Sobota,

v III. razred: tri in vasi.

A. Aktivni uslužbenci.

	v II. razr.:	v III. razr.:
do 2999 Din	26 Din	24 Din
od 3000 Din do 4999 Din	26 Din	26 Din
od 5000 Din do 7499 Din	30 Din	28 Din

Po členu 6. (V.) znaša osebna doklada v II. in III. razredu dnevno 17 Din. Poleg tega imajo ti uslužbenci pravico do rodbinske draginske doklade, ki pa ne sme presegati z osebno doklado skupaj v II razredu mesečno 1100 Din, v III. razredu na 1000 Din.

Odredba člena 28. (XIV.) se je uklinila. Pravico do rodbinske doklade, ki je ostala neizpolnjena, imajo torej tudi oni aktivni uslužbenci, ki plačujejo nad 300 Din letnega neposrednega davka.

2. Člena 3. in 21. (II.) določata stanovanjsko doklado (za uslužbenca po čl. 4. 5. in 13.), ki znaša dnevno:

v II. razredu od letne plače:

do 2999 Din	4 Din
od 3000 Din do 4999 Din	5 Din
od 5000 Din do 7499 Din	9 Din

v III. razredu od letne plače:

do 4999 Din	2 Din
od 5000 Din do 7499 Din	5 Din

B. Upokojenici (ke).

1. Po členu 17. (X.) znaša osebna draginska doklada dnevno od letne pokojnine:

	v II. razr.:	v III. razr.:
do 2999 Din ali K	12 Din	11 Din
od 3000 Din ali K in več 6 Din	4 Din	

2. Po členu 22. (XII.) pripada upokojenecem (kam) stanovanjska doklada, in sicer od letne pokojnine:

	v II. razr.:	v III. razr.:
do 2999 Din ali K	7 Din	5 Din
od 3000 Din ali K in več 13 Din	12 Din	

Upokojenici s polno službeno dobo (člen 18. (XI.)) prejemajo iste doklade kakor aktivni uslužbenci.

Če bi dobila zaradi te izenačitve ena ali druga kategorija upokojenecev manjše skupne doklade (člen 22. (XII.)), nego jih je imela dosedaj, prejema tudi razliko do dosedanjih doklad.

Rodbinske doklade so neizpremenjene.

1. Člen 5. (IV.) gornjega zakona določa (za uslužbenca po čl. 4. 5. in 13.) dnevno osebno doklado, in sicer od letne plače:

— **§ Ali ima upokojen z učiteljem (ico) poročen učitelj (ica) pravico do stanovanjske doklade?** To pravico ima po členu 35. zakona o drag. dokl. (»Ur. l.« št. 27. 21. marca 1922), ki se glasi: »Če je mož aktiven državni uslužbenec, žena pa upokojenka in narobe, ali če sta oba upokojena, ima vsak izmed njih zase pravico do osebne doklade in do stanovanjske doklade«. — Stanovanjska doklada jim pripade v višini, kakor jo določa čl. 22., zgoraj citiranega zakona.

— **§ Ali ima nad eno leto na bolezenskem dopustu nahajajoč se z učiteljem (ico) poročen učitelj (ica) pravico do stanovanjske doklade?** To pravico ima po členu 39. zakona o drag. dokl. (»Ur. l.« št. 27. 21. marca 1922), ki določa: Državni uradniki, ki so nad eno leto na bolezenskem dopustu, dobivajo draginske doklade le za leto dni. »Oni, ki so si pridobili pravico do pokojnine, dobivajo po preteku tega roka drag. dokl., kakor bi bili upokojeni«. — Torej imajo vsi ti pravico do osebne in stanovanjske doklade po zgoraj citiranem členu 35.

— **§ Ali ima z aktivnim učiteljem poročena aktivna učiteljica pravico do stanovanjske doklade?** Zakon o drag. dokl. določa sledeče: Člen 1.: »Draginske doklade so te: osebne doklade, stanovanjske doklade in rodbinske doklade«. — Člen 34. omejuje poročenim učiteljem (icam) osebne draginske doklade takole: »Če sta mož in žena v državni službi in v istem kraju, ne moreta oba prejemati popolne osebne draginske doklade. Ena se zniža na polovico. Če dokladi nista enaki, se zniža manjša«. (Ta člen ne govori nič o stanovanjski dokladi in si nikjer nobene določbe v zakonu, da se šteje stanovanjsko doklado med osebno doklado: povsod se jih loči). — Člen 29. omejuje z učiteljo poročenim učiteljem rodbinsko doklado za ženo sledeče: »Rodbinska doklada za ženo ne gre uslužbencem: 2. če je žena upokojenka, mož pa aktiven uslužbenec ali upokojenec: 3. če je mož upokojenec, žena pa aktivna uslužbenka«. — Določene so torej v zakonu navedene omejitve osebnih in rodbinskih doklad poročenim državnim uradniškim parom, nikjer pa ni nobene določbe, ki bi omejevala kateremukoli delu izplačilo stanovanjske doklade. Delegacija financ v Ljubljani, ki je izdala našemu knjigovodstvu ukaz, da nima izplačati stanovanjske doklade poročenim učiteljem, je »bolj papežka nego papež sam«, izprašuje o stvarih, ki so popolnoma jasne in je izvršila s tem svojim postopanjem samolastno dejanje, ki vzbuja zelo veliko ogorčenje danes med vsem učiteljstvom. **Stanovanjska doklada se mora po zakonu izplačati tudi poročenim učiteljem enako kakor se je izplačala vsem državnim uradnikom poročenim z učitelji in učiteljicam poročenim z državnimi uradniki-neučitelji** To dvojno postopanje bi je pravici jasno v obraz. — Izgovarjanje na stanarino, ki bi jo učiteljstvo moralo prejemati od občin, je naravnost navno, ker vsak lajik ne pa jurist zna ločiti stanarino od stanovanjske draginske doklade. Občina stanovanjske draginske doklade v nobenem slučaju nima plačevati, ker vse draginske doklade

po tem zakonu plačuje država in jih ima plačati tudi z učitelji poročenim učiteljicam enako država, kakor jih država plača z neučiteljicami poročenim in neporočenim učiteljem. — Ne igrate se z ognjem!

— **§ Stanovanjska doklada učiteljem žen. roč. del in otroškim vrtnaricam.** Učiteljice žen. roč. del in otroške vrtnarice so uvrščene pod člen 6 draginskih doklad. Člen 21 istega zakona pa uvršča v stanovanjske razrede samo one uslužbenke, ki spadajo pod člen 4. 5. in 13., izpušča pa vse one kategorije, ki spadajo pod člen 6. Na ta način so odvzete stanovanjske doklade učiteljicam žen. roč. del in otroškim vrtnaricam ter tudi vsem drugim niž. drž. uslužbencem. Najsi je prišlo to tako ali tako, je to velika socialna krivica, ki je storjena tema kategorijama učiteljic. Učiteljice ženskih ročnih del in otroške vrtnarice morajo ravnotako plačevati stanovanje, kakor vse ostalo učiteljstvo in jim je bilo stanovanje ravnotako povišano, kakor vsemu drugemu učiteljstvu, zato so one enako upravičene do teh doklad in je država dolžna poravnati to krivico.

— **§ Poročene učiteljice in prikrajšava osebnih draginskih doklad.** V novi uredbi o draginskih dokladah se ni poravnala velika krivica, ki je bila storjena poročenim učiteljicam s členom 34 zakona o draginskih dokladah. Ta člen namreč določa, da »če sta mož in žena v državni službi in v istem kraju, ne moreta oba prejemati polne osebne draginske doklade. Ena se zniža na polovico. Če dokladi nista enaki, se zniža manjša«. — To je odločno krivično stališče od države. Država naj se ne vtiče v privatne zadeve svojih uslužbencev. Plača naj delo! Država naj ne vprašuje s kom je državni uslužbenec(ka) poročen(a), ker je to njegova popolnoma zasebna zadeva, glavno je da točno in pravilno izvršujeta svojo službo, po kateri naj bodo vsi uslužbenci enako plačani. Če se odtegneta oba domu in gresta oba delat, naj dobita tudi oba enako plačo in doklade. Saj tudi ni delo enega polovico manjše kot od drugega. Država naj se ne okorišča s tem, če sta oba pri njej v službi. — Kruta je država do svojih uslužbencev, a pri tem zelo nekonsekventna, kajti z naslednjim členom (36) pušča poročenim državnim uslužbencem, ki pa slučajno niso poročeni z revnim državnim uradnikom, temveč bogatim trgovcem, dobro situiranim advokatom itd. **polno osebno in stanovanjsko doklado.** Člen 36 se glasi: »Če mož ni v državni službi, žena pa je ali v aktivni drž. službi ali upokojena, ima žena pravico samo do osebne (torej cele osebne doklade, Op.) doklade in do stanovanjske doklade...«. Ta razlika med poročeno državno uslužbenko advokato ali trgovčevno ženo in ženo drž. uslužbenca je velika krivica. Država izmoggava in se okorišča na račun bede svojega uslužbenca in izrablja delovno moč poročene drž. uslužbenke za sramotno nizko plačo, ona izsesava družinsko mater. — Naravnost absurdno je pa zagovarjanje člena 34 s strani ministra prosvete češ, da bo potem imela družina poročenih državnih uslužbencev večje dohodke kakor kak višji državni uradnik — gospod vladni ali dvorni svetnik. To je skrajno vmešavanje v zasebne zadeve! Kaj pa družina državne uradnice, žene advokata ali trgovca? Tam seveda država nima kontrole, samo proti skupnemu paru drž. uslužbencev si una nastopiti. Saj tudi delata dva, zato država ni upravičena primerjati njihovih skupnih dohodkov s plačo višjega državnega uradnika in se nato sklicevati. — Člen 34 se absolutno mora ukiniti, ker nima pravne podlage!

Obrambni vestnik.

— **ob Uradni šimelj.** Remuneracije za katehete in pomožne učiteljice ženskih ročnih del so došle na finančno delegacijo že prve dni januarja t. l. Denar bi bil lahko takoj odposlan, ker je imela delegacija v rokah dotične objave posameznih učnih oseb že prej in to po svoječasnem uradnem navodilu. Ne, zadeva se mora zavleči. Uradni šimelj se udari sam sebe do zobeh ter da na znanje, da dotične — že prej poslani — objave nič ne veljajo. Ravnat se je treba do pičice po novih navodilih. Paziti treba, kaj mora biti zgoraj, kaj spodaj, kaj na levi, kaj na desni: kje se mora podpisati katehet, kje učiteljica kje voditelj in kam se pritisne uradni pečat, sicer se bo vračalo napačne objave šele, ko bodo vse »ta prave« rešene. Hiteli smo na vse pretege in skrbeli, da se je vjemalo vse do pičice. A uradni šimelj je včasih pristranski. Tako

se neki župnik ni oziral na grožnje; še predno dobi v roke »Uradni list«, načetka število ur. in v nekaj dneh je bil denar že tu. Potem so prejeli denar drugi župniki kateheti, tudi tisti, ki so morda pozneje vložili objave: za kaplani in učiteljicami. Kdo pa se bo bal kaplanov in učiteljic! Tako bomo kmalu sredi marca, pa ni duha ne sluha o dokladah za te sirote, posebno za učiteljice, ki ne potegajo za svoj trud od oktobra 1922 niti bora. Ta uradni šimelj pa ni morda balkanski. Nas je, pristen slovenski, za časa vlade »cesarja Janeza II.«

Ferjalni Savez učiteljstva.

— **f Počitniški izlet.** Ferjalni Savez učiteljstva je stopil do daljšem kolebanju v izvršilni štadij in trdno sem prepričan, da se bo število podružnic množilo kakor gobe po dežju. **Bodimo odkriti in priznamo, da je bila akcija počitniškega izleta tisti faktor, ki je pospešila ustanovitev F. S.** kateri bi pripomogel k večjemu številu udeležencev **skupnega počitniškega izleta.** Marsikdo je napačno sodil, da je edini namen počitniškega izleta samo ta, da se v skupnosti doseže nižjano vožnjo, ker o faktični akciji F. S. takrat, ko se je sprožila misel o počitniškem izletu, ni bilo ne duha ne sluha. Da je to resnica, naj potrdi mlačnost, ki je nastala takoj, ko se je ustanavljal F. S. Glavni cilj izleta ni bila ugotovitev znižane vožnje, ampak slovensko učiteljstvo naj pokaže svoje zmoglosti na **dramatičnem in glasbenem** polju pri naših južnih bratih, pričakujoč, da učiteljstvo ne bo zaostajalo za dijaštvom, od števila udeležencev je odvisno, v kakšnem obsegu bi se uresničila ta program. V jasnem spominu mi je še pevski kvartet sošolcev-učiteljskihnikov, ki bi lahko nastopal izvežban tudi v koncertnih dvoranah južnih mest s slovensko pesmijo Mnoga okrajna učiteljska društva imajo pevske zборе, kateri bi se lahko združili pod taktirko pevovalje - tovariša. Koliko je tovarišic, ki se izven šole posvete gledališkemu odru, nekateri celo s študijami dramatične šole. Le tak izlet bi bil časten za učiteljstvo, katero se lahko tudi učiteljstvo loti in izvede, ker je eno prvih delavcev na kulturno-prosvetnem polju. Izlet v skupinah 2—5 oseb se vrši lahko v počitnicah vsako leto z ugodnostmi F. S. — Pri nekaterih učiteljskih društvih **počitniški izlet se ni prišel na dnevni red,** nekatera pa še niso zborovala v letu 1923.; ta društva ponovno prosimo, da po zborovanju javijo število udeležencev vsaj do II. sestanka pripravljalnega odbora, ki bo o velikonočnih počitnicah v Ljubljani, da se lahko sestavi obsežnost zgoraj navedenega programa. **Tovariše(ice, ki se pečajo z dramatikom in petjem (režiserje in pevovodje) in se izleta udeležijo, prosim, da javijo tozadevne predloge,** one pa, ki se mudijo o Veliki noči v Ljubljani, pa vabim, da se udeležijo II. sestanka pripravljalnega odbora. Istotako so vabljene vsi zastopniki okrajnih učiteljskih društev in udeleženci izleta! Kdaj in kje, se pravočasno objavi. — **To naj bi bil zadnji anel, ki naj rodi odmev, od katerega je odvisno, na kateri višini bo vsestranski uspeh izleta!** — Za pripravljalni odbor: S. Mrovlje, Velike Lašče.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

— **po V. St. Janžu na Dolenjskem*** so na Svečnico t. l. vprizorili učenci in učence tukajšnje šole Silvina Sardenka »Kresnice« in Pinžgarjevega »Vedeža«. — »Kresnica« je lubeč dramatičen prizor, s katerim skuša pisatelj pobiti vraga, da moremo z odtrgavanjem posameznih kresničnih lističev določiti človeško usodo. Nastop deklic je bil zadovoljiv; najbolj je ugajala Marjka, ki je ves čas neustrašeno ugovarjala svojim součencem ter priznala svojo zmoto šele tedaj, ko ji je Milena dokazala ravno s pomočjo kresnice njeno pogrešeno stališče. Laharnarjeva pesem »Kadar mlado leto pride...«, ki je z njo skupni otroški zbor zaključil prizor, je bila zapeta lako dobro in skoraj brezhibno. — Nič manj se ni posrečila Pinžgarjeva pravljica dvodejanka »Vedež«. Tudi ta igrlica ima svojo tendenco. Dva bogastva željna dečka se podasta popolnoli v gozd, da dvigneta zaklad, ki ga jima obljubi pokazati kralj palčkov. Mesto cekinov in zlata pa izkopljeta svojo šolsko torbico. »Knjiga in šola je vaji zaklad«, ju pouči Vedež, ko dečka začudeno ogledujeta nepričakovano najdbo. Prvo dejanje je polno otroško-naivnih pogovorov, ki so vzbujali med občinstvom mnogo neprilicnega smeha. Izmed igravih učencev moramo zlasti pohvalno omeniti najzgovornejšega Lukca samozavestnega Vedeža in bojazljivega Jakca; zadnji je s svojim košem zabaval ljudi skozi celo drugo dejanje. — Ob igrlici sta zelo primerni za otroške odre, to pa radi tega, ker morejo vse vloge igrati izključno otroci. — **Želeti bi bilo, da nastopajo otroci na odru vedno kot otroci in da ne predstavljajo nikdar odraslih oseb.** Želja je utemeljena

* Kritika glede nastopanja otrok v odraslih vlogah — v tem poročilu — se bo gotovo ujemala tudi z naziranjem drugega učiteljstva, ki deluje na tem polju.

— **Stritarjev rojstni dan v Rogaški Slatini.** Izredno čast je doživela Rogaška Slatina s tem, da si jo je izvolil ob povratku v domovino za svoje bivališče nestor slovenskih pesnikov in pisateljev, Josip Stritar. Lahko si predstavljamo, s kakšno vneto se je tukajšnja mladina pripravljala na dan, ko se bo smela pokloniti njemu, ki ji je dal toliko poezije. Ob 11. uri se je približala šolska mladina s svojim učiteljstvom »Stritarjevemu domu«. Pesnik jo je že od daleč videl, kako prihaja z zastavicami in dvignjeni roki, korakajoč v taktu ob petju njegove »Mladi vojaki«. Prijazno ji je odzdravljaj, ko mu je zaorila trikratni »Živio« v pozdrav. Nato je zapela pod vodstvom tovariša Predana tri njegove pesmi »Na poti v šolo«, »Bolni tovariš« in »Mladi vojaki«. Gromovitih živio-klicev in pesnikovega odzdravljanja nato ni bilo ne konca ne kraja. Deputacija učencev se je podala z učiteljstvom k njemu v stanovanje in mu poklonila krasen šopek ter s trobojnico okrašeno polo, na katero je učenka V. razreda prav lično spisala čestitke šolarjev. In kakor da bi tudi nebo hotelo poslati velikemu geniju svoje čestitke, podarilo je po dnevih burje in dežja ravno ta dan — solnce — ki ga pesnik tako ljubi.

— **Dne 25. suša od 9.—11. ure** in v ponedeljek, dne 26. t. m. od 10.—11. ure bode ležala v risalnici državnega učiteljskega za tiste, ki so udeleženi na stvari, na upogled do ena zadnja risba vsakega gojenca in gojenke v alfabetičnem redu. — V Ljubljani, dne 18. marca 1923. — Fr. Suher.

— **Poročeni učiteljski pari** so se baje izjavili da vložijo prihranke na zmanjšani članarini v sklad za zgradbo Učiteljskega konvikta. Prav tako! Store naj še več! Ob sleherni priliki naj z živo besedo razvzemajo sotovariše, da ne pozabijo na trpljenje naših malih, ki hirajo danes po zakonitih stanovanjih in uživajo odpadke s prejšnjih miz. — J. L.

— **Ljubljanski člani Slov. Šol. Matice** se še enkrat opozarjajo, da so knjige za leto 1922. gotove, ki jih je dobiti v »Učit. tiskarni« posamezno ali pa skupno po šolskih vodstvih. Prosi se, da člani iste čim prej dvignejo.

— **Tovariše-lovce,** ki nam pošiljajo ustreljene živali prosimo, da nam pošljejo vsakokrat znesek poštnine in stroškov, da jim istega povrnemo. Vse pošiljatelj naj se izroči v »Učit. tiskarno«. Zaenkrat vsem dosedanjim pošiljateljem iskrena hvala. — Tvorica učil.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici“!

Učiteljski pravnik.

— **§ Osebnost in stanovanjske doklade.** (Pojasnilo k naredbi.) Na podstavi sklepa ministrskega sveta z dne 25. februarja 1923 (»Ur. l.« od dne 5. marca 1923 pod št. 109) so se izenačile osebnost in stanovanjske doklade s 1. marcem 1923. Izpremenjena člena 2. in 3. (I. II. uredb) zakona o draginskih dokladah z dne 28. februarja 1922 (»Ur. l.« od dne 21. marca 1922 pod št. 70) delita službene kraje v tri draginske, odnosno stanovanjske razrede. Glede osebne in stanovanjske doklade so uvrščene v II. razred glasom razpisa min. financ Dr br 25590/23 krajši sedežem glavarstev, in sicer:

Ljubljana, Maribor, Brežice, Celje, Črnomelj, Kamnik, Kočevje, Konjice, Kranj, Krško, Litija, Ljutomer, Logatec, Novo mesto, Prevalje, Ptuj, Radovljica, Slovenjgradec in Murska Sobota,

v III. razred: tri in vasi.

A. Aktivni uslužbenci.

	v II. razr.:	v III. razr.:
do 2999 Din	26 Din	24 Din
od 3000 do 4999 Din	26 Din	26 Din
od 5000 do 7499 Din	30 Din	28 Din

Po členu 6. (V.) znaša osebna doklada v II. in III. razredu dnevno 17 Din. Poleg tega imajo ti uslužbenci pravico do rodbinske draginske doklade, ki pa ne sme presegati z osebno doklado skupaj v II razredu mesečno 1100 Din, v III. razredu na 1000 Din.

Odredba člena 28. (XIV.) se je uknila. Pravico do rodbinske doklade, ki je ostala neizpolnjena, imajo torej tudi oni aktivni uslužbenci, ki plačujejo nad 300 Din letnega neposrednega davka.

2. Člena 3. in 21. (II.) določata stanovanjsko doklado (za uslužbenca po čl. 4. 5. in 13.), ki znaša dnevno:

v II. razredu od letne plače:

do 2999 Din	4 Din
od 3000 Din do 4999 Din	5 Din
od 5000 Din do 7499 Din	9 Din

v III. razredu od letne plače:

do 4999 Din	2 Din
od 5000 Din do 7499 Din	5 Din

B. Upokojenici (ke).

1. Po členu 17. (X.) znaša osebna draginska doklada dnevno od letne pokojnine:

	v II. razr.:	v III. razr.:
do 2999 Din ali K	12 Din	11 Din
od 3000 Din ali K in več 6 Din	4 Din	

2. Po členu 22. (XII.) pripada upokojenec(kam) stanovanjska doklada, in sicer od letne pokojnine:

	v II. razr.:	v III. razr.:
do 2999 Din ali K	7 Din	5 Din
od 3000 Din ali K in več 13 Din	12 Din	

Upokojenec s polno službeno dobo (člen 18. (XI.)) prejemajo iste doklade kakor aktivni uslužbenci.

Če bi dobila zaradi te izenačitve ena ali druga kategorija upokojenecv manjše skupne doklade (člen 22. (XII.)), nego jih je imela dosedaj, prejema tudi razliko do dosedanjih doklad.

Rodbinske doklade so neizpremenjene.

1. Člen 5. (IV.) gornjega zakona določa (za uslužbenca po čl. 4. 5. in 13.) dnevno osebno doklado, in sicer od letne plače:

— **§ Ali ima upokojen z učiteljem(ico) poročen učitelj(ica) pravico do stanovanjske doklade?** To pravico ima po členu 35. zakona o drag. dokl. (»Ur. l.« št. 27. 21. marca 1922), ki se glasi: »Če je mož aktiven državni uslužbenec, žena pa upokojenka in narobe, ali če sta oba upokojena, ima vsak izmed njih zase pravico do osebne doklade in do stanovanjske doklade«. — Stanovanjska doklada jim pripade v višini, kakor jo določa čl. 22., zgoraj citiranega zakona.

— **§ Ali ima nad eno leto na bolezenskem dopustu nahajajoč se z učiteljem(ico) poročen učitelj(ica) pravico do stanovanjske doklade?** To pravico ima po členu 39. zakona o drag. dokl. (»Ur. l.« št. 27. 21. marca 1922), ki določa: Državni uradniki, ki so nad eno leto na bolezenskem dopustu, dobivajo draginske doklade le za leto dni. »Oni, ki so si pridobili pravico do pokojnine, dobivajo po preteku tega roka drag. dokl., kakor bi bili upokojeni«. — Torej imajo vsi ti pravico do osebne in stanovanjske doklade po zgoraj citiranem členu 35.

— **§ Ali ima z aktivnim učiteljem poročena aktivna učiteljica pravico do stanovanjske doklade?** Zakon o drag. dokl. določa sledeče: Člen 1.: »Draginske doklade so te: osebne doklade, stanovanjske doklade in rodbinske doklade«. — Člen 34. omejuje poročenim učiteljem (icam) osebne draginske doklade tokole: »Če sta mož in žena v državni službi in v istem kraju, ne moreta oba prejemati popolne osebne draginske doklade. Ena se zniža na polovico. Če dokladi nista enaki, se zniža manjša.« (Ta člen ne govori nič o stanovanjski dokladi in si nikjer nobene določbe v zakonu, da se šteje stanovanjsko doklado med osebno doklado: povsod se jih loči). — Člen 29. omejuje z učiteljo poročenim učiteljem rodbinsko doklado za ženo sledeče: »Rodbinska doklada za ženo ne gre uslužbencem: 2. če je žena upokojenka, mož pa aktiven uslužbenec ali upokojenec; 3. če je mož upokojenec, žena pa aktivna uslužbenka.« — Določene so torej v zakonu navedene omejitve osebnih in rodbinskih doklad poročenim državnim uradniškim parom, nikjer pa ni nobene določbe, ki bi omejevala kateremukoli delu izplačilo stanovanjske doklade. Delegacija financ v Ljubljani, ki je izdala našemu knjigovodstvu ukaz, da nima izplačati stanovanjske doklade poročenim učiteljem, je »bolj papežka nego papež sam«, izprašuje o stvarih, ki so popolnoma jasne in je izvršila s tem svojim postopanjem samolastno dejanje, ki vzbuja zelo veliko ogorčenje danes med vsem učiteljstvom. Stanovanjska doklada se mora po zakonu izplačati tudi poročenim učiteljem enako kakor se je izplačala vsem državnim uradnikom poročenim z učitelji in učiteljicami poročenim z državnimi uradniki-neučitelji. To dvojno postopanje bi je pravici jasno v obraz. — Izgovarjanje na stanarino, ki bi jo učiteljstvo moralo prejemati od občin, je naravnost navno, ker vsak lajik ne pa jurist zna ločiti stanarino od stanovanjske draginske doklade. Občina stanovanjske draginske doklade v nobenem slučaju nima plačevati, ker vse draginske doklade

po tem zakonu plačuje država in jih ima plačati tudi z učitelji poročenim učiteljem enako država, kakor jih država plača z neučiteljicami poročenim in neporočenim učiteljem. — Ne igrate se z ognjem!

— **§ Stanovanjska doklada učiteljem žen. roč. del in otroškim vrtnaricam.** Učiteljice žen. roč. del in otroške vrtnarice so uvrščene pod člen 6 draginskih doklad. Člen 21 istega zakona pa uvršča v stanovanjske razrede samo one uslužbenke, ki spadajo pod člen 4. 5. in 13., izpušča pa vse one kategorije, ki spadajo pod člen 6. Na ta način so odvzete stanovanjske doklade učiteljicam žen. roč. del in otroškim vrtnaricam ter tudi vsem drugim niž. drž. uslužbencem. Najsi je prišlo to tako ali tako, je to velika socialna krivica, ki je storjena tema kategorijama učiteljic. Učiteljice ženskih ročnih del in otroške vrtnarice morajo ravnotako plačevati stanovanje, kakor vse ostalo učiteljstvo in jim je bilo stanovanje ravnotako povišano, kakor vsemu drugemu učiteljstvu, zato so one enako upravičene do teh doklad in je država dolžna poravnati to krivico.

— **§ Poročene učiteljice in prikrajšava osebnih draginskih doklad.** V novi uredbi o draginskih dokladah se ni poravnala velika krivica, ki je bila storjena poročenim učiteljicam s členom 34 zakona o draginskih dokladah. Ta člen namreč določa, da »če sta mož in žena v državni službi in v istem kraju, ne moreta oba prejemati polne osebne draginske doklade. Ena se zniža na polovico. Če dokladi nista enaki, se zniža manjša.« — To je odločno krivično stališče od države. Država naj se ne vtiče v privatne zadeve svojih uslužbencev. Plača naj delo! Država naj ne vprašuje s kom je državni uslužbenec(ka) poročen(a), ker je to njegova popolnoma zasebna zadeva, glavno je da točno in pravilno izvršujeta svojo službo, po kateri naj bodo vsi uslužbenci enako plačani. Če se odtegneta oba domu in gresta oba delat, naj dobita tudi oba enako plačo in doklade. Saj tudi ni delo enega polovico manjše kot od drugega. Država naj se ne okorišča s tem, če sta oba pri njej v službi. — Kruta je država do svojih uslužbencev, a pri tem zelo nekonsekventna, kajti z naslednjim členom (36) pušča poročenim državnim uslužbencem, ki pa slučajno niso poročeni z revnim državnim uradnikom, temveč bogatim trgovcem, dobro situiranim advokatom itd. polno osebno in stanovanjsko doklado. Člen 36 se glasi: »Če mož ni v državni službi, žena pa je ali v aktivni drž. službi ali upokojena, ima žena pravico samo do osebne (torej cele osebne doklade, Op.) doklade in do stanovanjske doklade...«. Ta razlika med poročeno državno uslužbenko advokato ali trgovčevno ženo in ženo drž. uslužbenca je velika krivica. Država izmoggava in se okorišča na račun bede svojega uslužbenca in izrablja delovno moč poročene drž. uslužbenke za sramotno nizko plačo, ona izsesava družinsko mater. — Naravnost absurdno je pa zagovarjanje člena 34 s strani ministra prosvete češ, da bo potem imela družina poročenih državnih uslužbencev večje dohodke kakor kak višji državni uradnik — gospod vladni ali dvorni svetnik. To je skrajno vmešavanje v zasebne zadeve! Kaj pa družina državne uradnice, žene advokata ali trgovca? Tam seveda država nima kontrole, samo proti skupnemu paru drž. uslužbencev si una nastopiti. Saj tudi delata dva, zato država ni upravičena primerjati njihovih skupnih dohodkov s plačo višjega državnega uradnika in se nato sklicevati. — Člen 34 se absolutno mora ukiniti, ker nima pravne podlage!

Obrambni vestnik.

— **ob Uradni šimelj.** Remuneracije za katehete in pomožne učiteljice ženskih ročnih del so došle na finančno delegacijo že prve dni januarja t. l. Denar bi bil lahko takoj odposlan, ker je imela delegacija v rokah dotične objave posameznih učnih oseb že prej in to po svoječasnem uradnem navodilu. Ne, zadeva se mora zavleči. Uradni šimelj se udari sam sebe do zobeh ter da na znanje, da dotične — že prej poslane — objave nič ne veljajo. Ravnat se je treba do pičice po novih navodilih. Paziti treba, kaj mora biti zgoraj, kaj spodaj, kaj na levi, kaj na desni: kje se mora podpisati katehet, kje učiteljica kje voditelj in kam se pritisne uradni pečat, sicer se bo vračalo napačne objave šele, ko bodo vse »ta prave« rešene. Hiteli smo na vse pretege in skrbeli, da se je vjemalo vse do pičice. A uradni šimelj je včasih pristranski. Tako

se neki župnik ni oziral na grožnje; še predno dobi v roke »Uradni list«, načetka število ur. in v nekaj dneh je bil denar že tu. Potem so prejeli denar drugi župniki kateheti, tudi tisti, ki so morda pozneje vložili objave: za kaplani in učiteljicami. Kdo pa se bo bal kaplanov in učiteljic! Tako bomo kmalu sredi marca, pa ni duha ne sluha o dokladah za te sirote, posebno za učiteljice, ki ne potegajo za svoj trud od oktobra 1922 niti bora. Ta uradni šimelj pa ni morda balkanski. Nas je, pristen slovenski, za časa vlade »cesarja Janeza II.«

Ferjalni Savez učiteljstva.

— **f Počitniški izlet.** Ferjalni Savez učiteljstva je stopil do daljšem kolebanju v izvršilni štadij in trdno sem prepričan, da se bo število podružnic množilo kakor gobe po dežju. Bodimo odkriti in priznamo, da je bila akcija počitniškega izleta tisti faktor, ki je pospešila ustanovitev F. S. kateri bi pripomogel k večjemu številu udeležencev skupnega počitniškega izleta. Marsikdo je napačno sodil, da je edini namen počitniškega izleta samo ta, da se v skupnosti doseže nižjano vožnjo, ker o faktični akciji F. S. takrat, ko se je sprožila misel o počitniškem izletu, ni bilo ne duha ne sluha. Da je to resnica, naj potrdi mlačnost, ki je nastala takoj, ko se je ustanavljal F. S. Glavni cilj izleta ni bila ugotovitev znižane vožnje, ampak slovensko učiteljstvo naj pokaže svoje zmoglosti na dramatičnem in glasbenem polju pri naših južnih bratih, pričakujoč, da učiteljstvo ne bo zaostajalo za dijaštvom, od števila udeležencev je odvisno, v kakšnem obsegu bi se uresničila ta program. V jasnem spominu mi je še pevske kvartete sošolcev-učiteljskihnikov, ki bi lahko nastopal izvežban tudi v koncertnih dvoranah južnih mest s slovensko pesmijo. Mnoga okrajna učiteljska društva imajo pevske zборе, kateri bi se lahko združili pod taktirko pevovalje - tovariša. Koliko je tovarišic, ki se izven šole posvete gledališkemu odru, nekateri celo s študijami dramatične šole. Le tak izlet bi bil časten za učiteljstvo, kateremu se lahko tudi učiteljstvo loti in izvede, ker je eno prvih delavcev na kulturno-prosvetnem polju. Izlet v skupinah 2—5 oseb se vrši lahko v počitnicah vsako leto z ugodnostmi F. S. — Pri nekaterih učiteljskih društvih počitniški izlet še ni prišel na dnevni red, nekatera pa še niso zborovala v letu 1923.; ta društva ponovno prosimo, da po zborovanju javijo število udeležencev vsaj do II. sestanka pripravljalnega odbora, ki bo o velikonočnih počitnicah v Ljubljani, da se lahko sestavi obsežnost zgoraj navedenega programa. Tovariše(ice, ki se pečajo z dramatikom in petjem (režiserje in pevovodje) in se izleta udeležijo, prosim, da javijo tozadevne predloge, one pa, ki se mudijo o Veliki noči v Ljubljani, pa vabim, da se udeležijo II. sestanka pripravljalnega odbora. Istotako so vabljene vsi zastopniki okrajnih učiteljskih društev in udeleženci izleta! Kdaj in kje, se pravočasno objavi. — To naj bi bil zadnji anel, ki naj rodi odmev, od katerega je odvisno, na kateri višini bo vsestranski uspeh izleta! — Za pripravljalni odbor: S. Mrovlje, Velike Lašče.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

— **po V. St. Janžu na Dolenjskem*** so na Svečnico t. l. vprizorili učenci in učence tukajšnje šole Silvina Sardenka »Kresnice« in Pinžgarjevega »Vedeža«. »Kresnica« je lubeč dramatičen prizor, s katerim skuša pisatelj pobiti vraga, da moremo z odtrgavanjem posameznih kresničnih lističev določiti človeško usodo. Nastop deklic je bil zadovoljiv; najbolj je ugajala Marjka, ki je ves čas neustrašeno ugovarjala svojim součencem ter priznala svojo zmoto šele tedaj, ko ji je Milena dokazala ravno s pomočjo kresnice njeno pogrešeno stališče. Laharnarjeva pesem »Kadar mlado leto pride...«, ki je z njo skupni otroški zbor zaključil prizor, je bila zapeta lako dobro in skoraj brezhibno. — Nič manj se ni posrečila Pinžgarjeva pravljica dvodejanka »Vedež«. Tudi ta igrlica ima svojo tendenco. Dva bogastva željna dečka se podasta popolnoli v gozd, da dvigneta zaklad, ki ga jima obljubi pokazati kralj palčkov. Mesto cekinov in zlata pa izkopljeta svojo šolsko torbico. »Knjiga in šola je vajin zaklad«, ju pouči Vedež, ko dečka začudeno ogledujeta nepričakovano najdbo. Prvo dejanje je polno otroško-nalnih pogovorov, ki so vzbujali med občinstvom mnogo nepriljubljene smehe. Izmed igrarjov učencev moramo zlasti pohvalno omeniti najzgovornejšega Lukca samozavestnega Vedeža in bojazljivega Jakca; zadnji je s svojim košem zabaval ljudi skozi celo drugo dejanje. — Obe igrlici sta zelo primerni za otroške odre, to pa radi tega, ker morejo vse vloge igrati izključno otroci. — Želeti bi bilo, da nastopajo otroci na odru vedno kot otroci in da ne predstavljajo nikdar odraslih oseb. Želja je utemeljena

* Kritika glede nastopanja otrok v odraslih vlogah — v tem poročilu — se bo gotovo ujemala tudi z naziranjem drugega učiteljstva, ki deluje na tem polju.